

Nekronomikon

VRHUNCI FANTASTIKE, knjiga 1

Hauard F. Lavkraft, NEKRONOMIKON
Copyright © 2008, 2012 EVEREST MEDIA

Izdavač
EVEREST MEDIA
11070 Novi Beograd
Narodnih Heroja 32/16
Poštanski fah 19
www.everest.rs

Urednik BOBAN KNEŽEVIĆ

Hauard F. Lavkraft
NEKRONOMIKON

*Izbor, uvod, pogovor i sav
prpratni kritički materijal:*
Dejan Ognjanović

Ilustracije priča: Nikola Vitković

Crteži na stranama 8-13:
Tijana Jevtić

Dizajn: Tanja Jeremić

Štampa i povez:
AMD sistem
Beograd, 2012

Tiraž drugog izdanja:
300 primeraka

Nekronomikon

DRUGO, DOPUNJENO IZDANJE

**Najbolje horor priče
Hauarda F. Lavkrafta**

Priredio
Dejan Ognjanović

U zagradi naslov originala i ime prevodioca.
Sve prevode dodatno je redigovao Dejan Ognjanović

ISTORIJA NEKRONOMIKONA (*History of the Necronomicon*;
Dejan Ognjanović)

NIARLATOTEP (*Nyarlathotep*; Dejan Ognjanović)

DAGON (*Dagon*; Ratko Radunović)

POLARIS (*Polaris*; Ivan Jovanović)

BEZIMENI GRAD (*The Nameless City*; Ivan Jovanović)

OTPADNIK (*The Outsider*; A.B. Nedeljković)

HRAM (*The Temple*; Jasna Jovanov)

ČUDNA VISOKA KUĆA U IZMAGLICI
(*The Strange High House in the Mist*; A.B. Nedeljković)

**ČINJENICE VEZANE ZA POKOJNOG ARTURA DŽERMINA
I NJEGOVU PORODICU** (*Facts Concerning the Late Arthur
Jermyn and His Family*; Ivan Jovanović)

FESTIVAL (*The Festival*; Ratko Radunović)

GONIČ (*The Hound*; Dejan Ognjanović)

HERBERT VEST – REANIMATOR
(*Herbert West – Re-Animator*; Marko Fančović)

S ONE STRANE (*From Beyond*; Ratko Radunović)

PIKMENOV MODEL (*Pickman's Model*; A. B. Nedeljković)

MUZIKA ERIKA ZANA (*The Music of Erich Zann*; Ratko Radunović)

ISPOD PIRAMIDA (*Under the Pyramids*; Jasna Jovanov)

PACOVİ U ZIDOVIMA (*The Rats in the Walls*; A. B. Nedeljković)

UKLETA KUĆA (*The Shunned House*; Jasna Jovanov)

SNOVI U VEŠTIČJOJ KUĆI (*Dreams in the Witch House*; Jasna Jovanov)

DANIČKI UŽAS (*The Dunwich Horror*; Dejan Ognjanović)

U ZIDINAMA ERIKSA (*In the Walls of Eryx*; Violeta Stojičić)

BOJA IZVAN OVOG SVEMIRA
(*The Colour out of Space*; Marko Fančović)

SENKA NAD INSMUTOM (*The Shadow over Innsmouth*; Dejan Ognjanović)

ZOV KTULUA (*The Call of Cthulhu*; Dejan Ognjanović)

Sadržaj:

Uvod	15
Istorija Nekronomikona	24
Niarlatotep	31
Dagon	37
Polaris	45
Bezimeni grad	51
Otpadnik	65
Hram	75
Čudna visoka kuća u izmaglici	89
Činjenice vezane za pokojnog Artura	
Džermina i njegovu porodicu	101
Festival	113
Gonič	125
Herbert Vest - reanimator	135
S one strane	163

Pikmenov model	173
Muzika Erika Zana	187
Ispod piramida	199
Pacovi u židovima	225
Ukleta kuća	245
Snovi u veštichjoj kući	271
Danički užas	303
U zidinama Eriksa	342
Bapa izvan ovog svemira	369
Senka nad Insmutom	395
Zov Ktulua	453
	484
Napomene	501
Beleške o horor prozi	514
Biografija	525
Pogovor	554
Bibliografija	

Nepoznat za života, skrajnut i osuđen na tavorjenje u opskurnim časopisima, H. F. Lavkraft je ubrzo posle smrti postao predmet kulta čija snaga do danas ne jenjava. Moglo bi se čak reći da njegov kult na prelomu milenijuma postaje sve jači i rasprostranjeniji, jer su užasi zabeleženi između njegovih redova u međuvremenu postali opšta mesta naših košmara. Svojom neobuzdanom i neprevaziđenom maštom on je u fantastičnom modusu već opisao društveni kolaps, etničko čišćenje, koncentracione logore, genetski inženjering, nuklearno pusto-

šenje, dekadenciju duha i plimu bestijalnosti koji će, počev od II svetskog rata (koji nije doživeo), obeležiti ostatak sumornog XX veka. Sa intenzitetom koji može da nosi samo najdublja i najiskrenija proživljenost njegove stranice vibriraju egzistencijalnom mučninom i otuđenjem podjednako socijalnim i anatomskim. Seksualna i polna nesigurnost, nestabilnost identiteta, rat polova... neke su od tema snažno impliciranih u njegovim sugestivnim pričama. I sâm autsajder, zgrožen tendencijama sveta koga se gnušao, povukao se u zabran pisanja, baš kao i bliski mu duhovni srodnik, Kafka – sa sličnim usudom da tek posthumno doživi popularnost koja mu je za života izmicala.

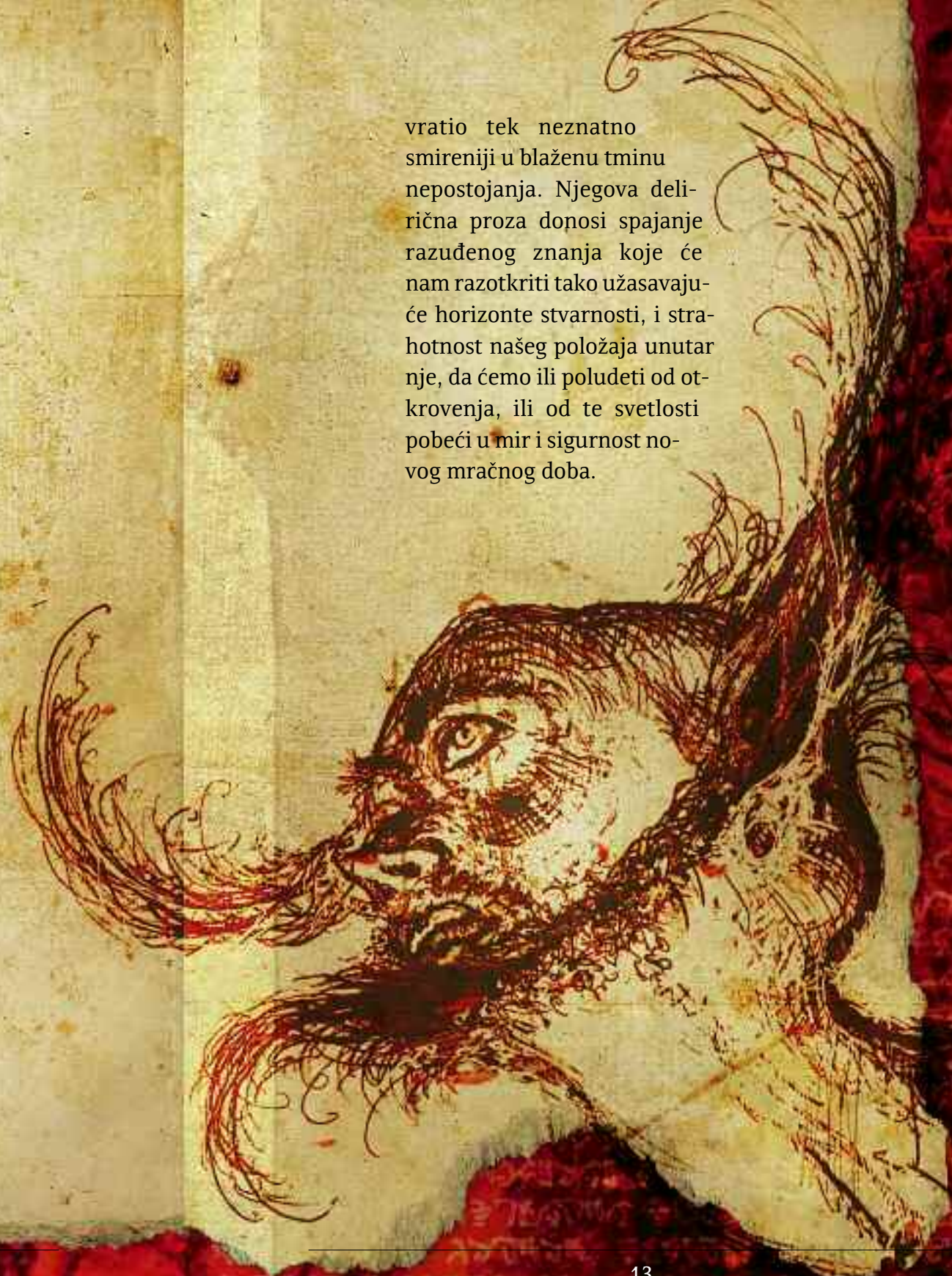
Lavkraft je bio u stanju da prizove gnusni univerzum što obitava odmah iza nevidljive granice sa našim: gomilanje i ponavljanje njegovih inkantatornih rečenica zabeleženih grozničavim stilom poseduju magijsku moć da otelotvore i plastično ožive grozote koje većina

drugih umetnika nije ni slutila. Njegova komplikovana demonologija poprimila je tolike razmere da je ovaj kartograf košmara postao jedan od najvećih i najuticajnijih mitotvoraca XX veka, a njegov mit o Ktuluu i drugim nezemaljskim božanstvima-demonima objektivni je korelativ kosmičke strave koja se rasprostire kroz beskrajne aleje prostora i vremena. Demonj o kojima Lavkraft piše nisu prizemne Baba-Roge za plašenje male dece, već entiteti čije pipke svi mi osećamo oko svojih vratova, čiji nam ledeni dah kostreši dlačice na vratu u dubokim noćnim časovima, čiji nam zubi i kandže svakodnevno u голу drhtavu kožu urezuju knjige krvi.

Zbog svega toga, Lavkraft nije samo najveći pisac horora u XX veku, već je i – nezavisno za bilo koji žanr – jedan od retkih pisaca koji su umeli da se uhvate u koštac sa užasima prisutnim i dalekim, slučenim i doživljenim, odsanjanim i prorokovanim, užasima koji su obeležili XX vek i koji, na žalost, ni na početku novog milenijuma ne pokazuju znake slabljenja. Više od horor pisca, više od pukog pisca, Lavkraft je istovremeno i prorok i šaman i Učitelj novog doba u kome imamo sumnjivu privilegiju da živimo. Sa mazohističkom upornošću Lavkraft iscrtava putanje koje su nas dovele do ivice ambisa, kao i ono što nas u njegovim dubinama gladno čeka. On je tamo već bio. Izronio je, načas, iz *mare tenebrarum* kako bi ostavio svoje izveštaje i upozorenja, a onda se

vratio tek neznatno smireniji u blaženu tminu nepostojanja. Njegova delirična proza donosi spajanje razuđenog znanja koje će nam razotkriti tako užasavajuće horizonte stvarnosti, i strahotnost našeg položaja unutar nje, da ćemo ili poludeti od otkrovenja, ili od te svetlosti pobeći u mir i sigurnost novog mračnog doba.

UVOD: OVO OGAVNO GROBLJE UNIVERZUMA

1. LAVKRAFT NA SRPSKOM

Knjiga koju držite u rukama predstavlja prvo ambiciozno i sistematsko predstavljanje Hauarda Filipa Lavkrafta (1890-1937) na srpskom jeziku.

Iako se smatra jednim od najvećih, ako već ne i najvećim piscem horora u XX veku, Lavkraft je u naše okruženje dospao neobjašnjivo kasno, više od pola veka nakon smrti. Čak i kada se to najzad desilo, prošlo je bez ikakve pompe, krajnje skromno i sporadično, bez reda i sistema. Zahvaljujući izdavaču i uredniku Bobanu Kneževiću, prvo se u SF magazinu *Alef* br. 17 pojavila horor-fentezi priča „Čudna visoka kuća u izmaglici“, u sledećem broju priča „Nečastivi sveštenik“, a kasnije i četiri priče u Kneževićevom zborniku *Horor* iz 1990. godine („Otpadnik“, „Pacovi u zidovima“, „Pikmenov model“ i „Danvički užas“), sve u prevodu Aleksandra B. Nedeljkovića.

Godinu dana ranije, 1989., Rad je objavio zbirku *S onu stranu sna*, sa pomalo proizvoljnim, ali ipak solidnim izborom od šest priča („S onu stranu sna“, „Ukleta kuća“, „U klopci faraona“, „Hram“, „Nečastivi sveštenik“ i „Snovi u veštičjoj kući“), u prevodu Jasne Jovanov. Ova zbirka je značajna još i po tome što je u njoj po prvi put na srpskom objavljen kraći esej posvećen Lavkraftu (pogovor „Slovo strave“ priređivača Svetislava Jovanova). Izuzev šturo odrednice u *Enciklopediji naučne fantastike* Zorana Živkovića (Prosveta, Beograd, 1990), taj kratki tekst na samo četiri strane zadugo je bio jedini knjiški osvrt na delo ovoga pisca.

Usledio je BIGZ sa romanom *Slučaj Čarlsa Dekstera Vorda* (takođe iz 1990); u okviru istog izdanja objavljen je i Lavkraftov fundamentalni esej „Natprirodna strava u književnosti“ – oba u prevodu Gordane Velmar-Janković, kao i nadasve skromna „Beleška o piscu“ (na jednoj stranici) Radoslava Bratića.

Napokon, krajem te sudbinske 1990. niška Gradina objavljuje drugi (i značajniji) Lavkraftov roman, *U planinama ludila*, praćen ciklusom priča: „Izjava Randolfa Kartera“, „Srebrni ključ“ i „Kroz kapiju srebrnog ključa“, u prevodu Sonje Dekanić Janoski.

Prvi opširniji tekst o Lavkraftu na srpskom jeste poglavlje „Mutant iz bajke: kroz kapiju dubokog sna“ u knjizi Ranka Munitića *Čudovišta koja smo voleli 2* (Terra Press, Beograd, 1997). Munitić, poznatiji po svojim napisima o filmu, doticao se Lavkrafta sporadično i u svojoj ranijoj knjizi *Alisa na putu kroz podzemlje i svemir*. Pored njega, jedini studiozniji tekst o Lavkraftovom delu objavljen je ponovo u Kneževićevom izdanju: magazin *Znak Sagite* br. 5 (1998) doneo je obiman esej „Nekrofilija - nekad i sad“ autora Dejana Ognjanovića, koji je praćen Lavkraftovom biografijom i bibliografijom, kao i prevodom njegove priče „Gonič“ (reprintovana u antologiji *Strah: Mala antologija horora*, prir. Milka Knežević-Ivašković, Itaka, Beograd, 2005.)

U prvoj polovini 2008. godine pojavilo se izdanje pod naslovom *Ktulu priče* (Tabernakl) sa nekoliko novih priča u osrednjem prevodu Đorđa Petrovića. Odabir je proizvoljan, budući da većina naslova uopšte ne spada u Ktulu mitos („Zov Ktulua“, „Pohodilac mra-ka“, „Snovi u veštičjoj kući“, „Stvo- renje na pragu“, „Sena iz drugog vremena“, „Kroz kapije srebrnoga ključa“).

I to je bilo sve – do pojave I izdanja *Nekronomikona* u jesen 2008.

Posle tog izdanja primetan je porast interesovanja za Lavkrafta: izdavač Tabernakl reprintovao je neke od gorenavedenih prevoda u drugačijem pakovanju, u knjigama *S onu stranu sna*, *U planinama ludila*, *Srebrni ključ*, a treće izdanje *Slučaja Čarlsa Dekstera Vorda* potpisuje novi prevodilac (Ljudmila Đukić). Ovaj izdavač izdao je i zbirku pod naslovom *Reanimator* (2009). Tri najbolje i najduže priče u njoj („Dagon“, „Reanimator“ i „Senka nad Insmutom“) već su prethodno bile objavljene u *Nekronomikonu* (ali u boljim prevodima), dok se po prvi put na srpskom tu nalaze kraće priče („Alhemičar“, „Beli brod“, „Bezimeni grad“, „Grob“). Celokupan sadržaj slabo je preveo Tihomir Jovanović.

Što je još važnije, ugledni časopis za književnost i kulturu, *Gradac* iz Čačka, posvetio je svoj tematski broj Hauardu Lavkraftu (br. 171-172, 2009). U ovom tematu na preko 190 strana, koji je priredio Dejan Ognjanović, uz obilje odabranih Lavkraftovih napisa i eseja o njemu, premijerno su objavljene tri priče („Polaris“, „Bezimeni grad“ i „Činjenice vezane za pokojnog Artura Džermina i njegovu porodicu“) i esej „Beleške o jezovitoj prozi“ koji su sada, po prvi put u knjiškom obliku, u ovom dopunjenom izdanju *Nekronomikona*.

2. O OVOM IZBORU

Namera priređivača jeste da pruži autoritativan i potpun pregled svega onoga najboljeg i najznačajnijeg što je Lavkraft kao pisac pružio, i da se to čitalačkoj publici najzad predstavi sa adekvatnom ozbiljnošću i pažnjom. Iz opusa koji čini pedesetak priča i novela odabrane su dvadeset i tri najreprezentativnije. Pri odabiru se vodilo računa o sledećem: da u izbor uđu sve priče koje se smatraju književno i žanrovski najkvalitetnijim; da se u njemu nađe i većina poznatijih i popularnijih (iako neke od njih možda nisu spisateljski vrhunci); da se ponuđenim izborom pokrije što je veća moguća raznovrsnost tema i ideja koje je Lavkraft učinio prepoznatljivo svojim; najzad, da izbor čini što više do sada neobjavljivanih priča – naravno, imajući u vidu napred navedene principe.

Tako, po prvi put se na srpskom nalaze dve najbolje Lavkraftove novele, koje su do sada u prevodima misteriozno zaobilazene: „Boja izvan ovog svemira“ i „Senka nad Insmutom“. Po prvi put na srpskom, takođe, u ovoj knjizi su i izvanredne priče „Muzika Erika Zana“ i „Dagon“, nenadmašno atmosferski „Festival“, čuveni „Herbert Vest – Reanimator“, idejno potentni „S one strane“ i netipična priča naučnofantastičnog horora „U zidinama Eriksa“. Po prvi put u knjiškom obliku sada su tu i apokaliptična priča „Polaris“, mračno-poetski „Bezimeni grad“ i „Činjenice vezane za pokojnog Artura Džermina i njegovu porodicu“ koja je značajna zbog tretmana teme degeneracije i devolucije, naročito osobene za Lavkrafta. Ovom izboru dodata je i jedna od najpopularnijih i najčešće antologiziranih Lavkraftovih priča, „Otpadnik“.

Pored odličnih priča koje su ranije već objavljivane i koje se u ovom izboru nisu mogle zaobići, u zbirci se nalaze i dva kratka, ali vanredno značajna fragmenta: minijatura-prozna poema „Niarlatotep“ i fiktivna „Istorija *Nekronomikona*“ koje, svaka na svoj način, bacaju značajno svetlo na Lavkraftov univerzum oličen u pričama koje slede. Tu je, najzad, i Lavkraftov esej „Beleške o horor prozi“ u kome čitalac može pronaći redak osvrt ovog pisca na žanr horora koji ga je proslavio.

3. O PREVODIMA

Lavkraft je imao sreće utoliko da su se njime na srpskom do sada bavili priličnoiskusni i kvalitetni prevodioci. Ipak, već objavljivane priče u ovom izboru predstavljene su u bitno redigovanim verzijama: u njima su, uz minuciozno upoređivanje sa originalnim Lavkraftovim tekstom, izvršene brojne ispravke kako bi se eliminisale postojeće greške, netačnosti, nepreciznosti i stilske neujednačenosti, i kako bi se svi tekstovi uskladili u terminologiji, topografiji i t.sl. Slično važi i za nove prevode, koji se ovde po prvi put pojavljuju: svi su oni detaljno pregledani i doterani kako bi bili što bliži Lavkraftovom izrazu i duhu njegovih reči.

Dva kulturna toponima, nakon konsultacijama sa američkim stručnjacima, ovde su dovedena u ispravan oblik: ono što je u ranijem prevodu bilo poznato kao „Danvič“ ovde je prepravljeno u „Danič“, dok je „Insmaut“ (po analogiji sa drugim engleskim toponimima koji se završavaju sa „mouth“, kakvi su Plimut, Bornmut, i dr.) korigovan u ispravan oblik koji glasi – Insmut. Slično je postupano i sa drugim imenima mesta, likova i „bogova“. Jedini izuzetak je famozni „Ktulu“ – uprkos detaljnim Lavkraftovim instrukcijama u jednom *pismu*, prema kojima bi ljudskom jeziku

najpribližniji izgovor bio *Kh'lulu*, odlučio sam da zadržim univerzalno ustaljeni izgovor – Ktulu.

4. O KRITIČKOM DELU

Predugo se išlo sa haotičnim i proizvoljnim objavljivanjem priča ovog značajnog pisca. Tek u *Nekronomikonu* ovdašnji čitaoci mogu pronaći ne samo promišljeno odabrane priče, već i kratke kontekstualne uvodnike za svaku od njih, detaljne napomene, kao i obiman pogovor na kraju knjige, koji ih stavljaju u idejni i estetski kontekst Lavkraftovog dela, i žanra horora kojem pripadaju.

Svaka priča praćena je kratkim uvodom koji govori o njenom nastanku, izvorima, značaju za Lavkraftov opus, i potonjim uticajima i medijskim varijacijama (stripovske i filmske adaptacije).

Pri napomenama (sakupljenim na kraju knjige, kako ne bi ometale praćenje samih priča) vodilo se računa da ne budu preopširne, i da doprinose boljem razumevanju priča, kao i da podstiču na dalje istraživanje one koji budu zainteresirani mestimično šturim Lavkraftovim aluzijama. U njihovom sastavljanju od izvesne pomoći bila su već postojeća anotirana izdanja istaknutog Lavkraftovog proučavaoca S. T. Džošija (vidi bibliografiju na kraju knjige), ali valja naglasiti da ovima nedostaju brojne anotacije okultne i ezoterične prirode, koje u ovoj knjizi potiču iz drugih izvora.

Pogovor na kraju govori o idejnoj zaleđini Lavkraftovih priča, neraskidivoj od njegovih zapleta, te o njegovoj estetici horor priče koja ga ističe kao najsamosvesnijeg i najozbiljnijeg praktičara ove vrste u XX veku, i da tako argumentuje tvrdnje o neospornom značaju ovog pisca.

Najзад, kako bi priča bila potpuna, na kraju knjige nalazi se i kratka biografija, i anotirana bibliografija najzna-

čajnijih izdanja Lavkraftovih dela, kritičkih dela o njemu, i nekoliko najbitnijih izdanja njegovih nastavljaca.

5. O ILUSTRACIJAMA

Lavkraftova je proza naglašeno vizuelna i imagistička, i od svoje najranije pojave, u magazinu *Weird Tales*, inspirisala je brojne ilustratore i umetnike, počev od umnogome nenadmašenog Virdžila Finleja, pa sve do današnjih, poput K. V. Džetera, Dž. Koularta i drugih. Umesto linije manjeg otpora, koja bi se sastojala u reprintovanju već postojećih inostranih ilustracija, u duhu ambicija ovog izdanja angažovan je domaći umetnik za originalne ilustracije. Rezultat je pred vama. Nijedna vizuelizacija Lavkraftovog dela nikada neće u potpunosti zadovoljiti njegove čitaoce, jer svako u svojoj glavi ima unekoliko različitu viziju njegovih groznih opisa: neosporni kvalitet radova Nikole Vitkovića u tome je što je uspeo da prenese ne samo grozu, već i morbidnu lepotu, ne samo trulež već i specifičnu ambivalentnu lavkraftovsku *fascinaciju* neljudskim formama i kosmičkim ambisima, što se retko viđa u pre-eksplicitnim lavkraftovskim ilustracijama kakve obično nalazimo. Slično se može reći i za elegantne, originalne, mračno-fantastične ilustracije

Tijane Jevtić koje krase uvodni deo knjige.

ISTORIJA NEKRONOMIKONA

Ova skica napisana je u jesen 1927. na poledini jednog formulara, a varirana u okviru pisma Klarku Eštonu Smitu od 27. novembra iste godine.

Mnogo pre Borhesa, mnogo pre postmodernizma, ova intelektualno-„istorijska“ intertekstualna igrarija, sa svojim komično-ozbiljnim aluzijama na istovremeno istorijske i fiktivne ličnosti, na autentične i izmišljene naslove knjiga, na geografske i imaginarne toponime, spojene u konglomerat koji prevazilazi pojmove „stvarnog“ i „izmišljenog“, izazvala je više zabune, misterije i legende od bilo koje slične dvadesetovekovne tvorevine. Kao poziv na igru Lavkraftovim kolegama, ona je mnogo kasnije poslužila i kao osnova za brojne druge, daleko opsežnije „*Nekronomikone*“. Potonji se mogu naći u rasponu od smešno-infantilnih tomova „Crnih Znanja“ preko antropološki i mitološki potkovanih i učenih falsifikata pa do okultističkih spisa sa pretenzijama nezemaljskog porekla. I pored svih njih, ovaj Lavkraftov *Nekronomikon* – naveden u samo dva kratka citata iz same knjige, u pričama „Festival“ i „Danički užas“ – ostaje daleko najinspirativniji, najfascinantniji i – najrealniji.

Za detalje u pogledu naziva knjige i okultnih referenci za nju vezanih – vidi komentare na kraju knjige.

Originalni naziv knjige je *Al Azif* – pri čemu je „azif“ reč koju Arapi koriste da označe noćni zvuk (koji proizvode insekti), a za koji se pretpostavljalo da je urlikanje demona.

Sačinio ga je Abdul Alhazred, ludi pesnik iz Sanae, u Jemenu, za koga se tvrdi da je bio u naponu slave za vreme vladavine Omia-da kalifa, približno oko 700. godine naše ere. Posetio je ruševine Vavilona i podzemne tajne Memfisa i proveo deset godina potpuno sam u velikoj južnoj pustinji Arabije – poznatoj kao Roba el Khali-yeh, ili „Prazno prostranstvo“ prema drevnima, ili Dahna, tj. „Crvena“ pustinja kako je današnji Arapi nazivaju, a za koju se veruje da je nastanjuju zli duhovi-čuvari i monstrumi smrti. O ovoj pustinji mnoga neobična i neverovatna čudesa kazuju oni koji se pretvaraju da su u nju prodrli. U svojim poslednjim godinama, Alhazred je obitavao u Damasku, gde je napisao *Nekronomikon* (*Al Azif*), a o njegovoj konačnoj smrti i nestanku (738. god. n.e.) mnoge se užasne i protivrečne stvari pripovedaju. Ibn Kalikan, njegov biograf iz XII veka, tvrdi da je Alhazreda usred dana zgrabilo nevidljivo čudovište i grozno ga proždralo pred bezbrojnim posmatračima, sleđenim od strave. O njegovom ludilu mnoge se stvari pričaju. Tvrdio je da je video basnoslovni Irem, ili Grad Stubova, i da je ispod ruševina izvesnog bezimenog pustinskog grada pronašao šokantne letopise i tajne neke rase starije od ljudske. Bio je Musliman indiferentan prema Islamu, i obožavao je stvorenja koja je nazivao Jog Sotot i Ktulu.

950. godine je *Azif* bio preveden na grčki, a do tada je učestalo, mada potajno, bio u upotrebi među filozofima tog doba. Preveo ga je Teodorus Filetas iz Konstantinopolja, pod nazivom *Nekronomikon*. Čitav vek potom poticao je ljude na užasne eksperimente, kada ga je zabranio i spalio patrijarh Mihailo. Posle ovoga o njemu se čulo samo u potaji, ali Olaus Vormius je 1228. načinio latinski prevod i taj tekst je dva puta štampan – jednom u XV veku, u crnoj gotici (očito u Nemačkoj), i jednom u XVII (verovatno u Španiji) – oba ova izdanja budući bez jasnih znakova porekla locirana su u vremenu i prostoru samo na osnovu unutrašnjih tipografskih naznaka. Ovo delo je, kako u grčkoj tako i u latinskoj verziji, zabranio Papa Gregorije IX godine 1232. ubrzo nakon latinskog prevoda, koji je i privukao pažnju na njega. Arapski original je izgubljen još u

vreme Vormiusa, sudeći po indicijama u njegovoj uvodnoj belešci; i niko još nije potvrdio da je spazio grčki primerak – štampan u Italiji između 1500. i 1550. – još od dana kada je, godine 1692, spaljena kompletna biblioteka izvesnog žitelja Salema. Engleski prevod koji je uradio Dr Džon Di nikada nije štampan, i postoji samo u fragmentima sačuvanim iz originalnog njegovog manuskripta. Od latinskih tekstova sačuvanih do danas, zna se da jedan (iz XV veka) postoji u Britanskom Muzeju, pod ključem i katancem, dok se drugi (iz XVII veka) nalazi u Nacionalnoj Biblioteci u Parizu. Izdanje iz XVII veka je u Vajdener biblioteci na Harvardu, i u biblioteci Miskatonik Univerziteta u Arkamu, takođe i u biblioteci Univerziteta u Buenos Airesu. Brojni drugi primerci verovatno postoje u tajnosti, i često se govorka da primerak iz XV veka čini deo zbirke jednog čuvenog američkog milionera. Još nejasnije glasine navode da je jedan primerak iz XVI veka, na grčkom, sačuvan u porodičnoj biblioteci salemske familije Pikmen; ali ako je i bio tamo sačuvan, izgubljen je zajedno sa slikarem R. A. Pikmenom, koji je nestao početkom 1926. Knjigu strogo zabranjuju vlasti većine zemalja, i svi ogranci organizovanih crkava. Njeno čitanje dovodi do nesagledivih posledica. Na govorkanjima o ovoj knjizi (za koju mali broj opšte javnosti uopšte zna) R. V. Čejmbers je navodno zasnovao ideju za svoj rani roman, *Kralj u žutom*.

Hronologija

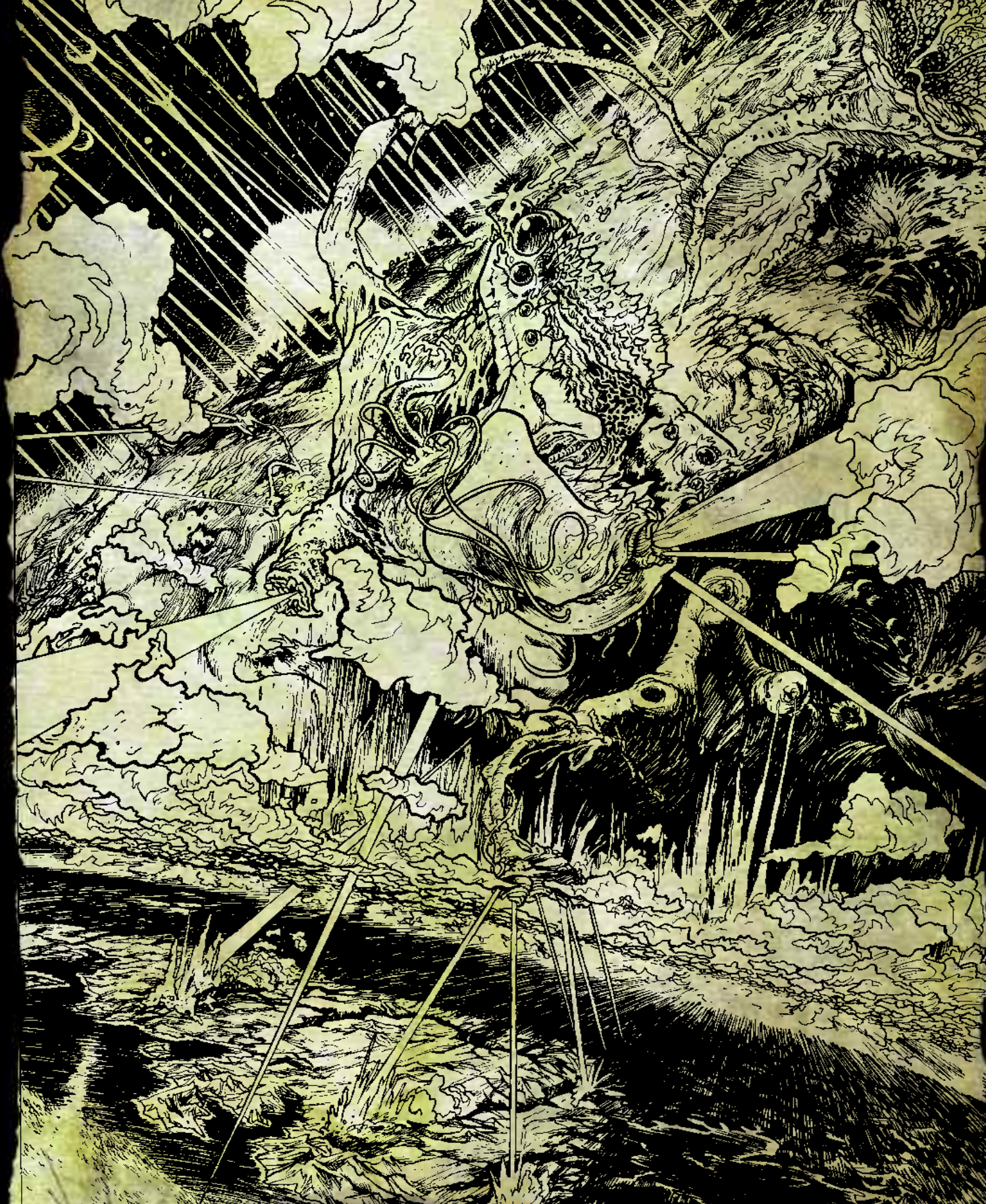
- *Al Azif* napisao Abdul Alhazred oko 730. g. u Damasku.
- Teodorus Filetas ga prevodi na grčki 950. godine, pod nazivom *Nekronomikon*.
- Patrijarh Mihailo 1050. spaljuje grčki tekst. Arapski u ovo doba već izgubljen.
- Olaus 1228. prevodi grčki tekst na latinski.
- 1232. Papa Gregorije IX zabranjuje knjigu.
- XV vek: izdanje na gotici štampa se u Nemačkoj.
- XVI vek: grčki tekst štampan u Italiji.
- XVII vek: španski reprint latinskog teksta.

NIARLATOTEP

Ova minijatura, ili pesma u prozi, napisana je u novembru ili decembru 1920. godine. Objavljena je prvi put u časopisu *United Amateur*, u broju sa datumom iz novembra 1920. god. koji je izašao najmanje dva meseca kasnije.

Kao što je slučaj sa većinom Lavkraftove proze, i ovo delo je inspirisano snom; štaviše, početni pasus napisan je neposredno po buđenju. Kao moguću inspiraciju za Niarlatotepa pojedinci pominju čak i Nikolu Teslu, čije su demonstracije tehnoloških inovacija izazivale slična osećanja misterije, uzbuđenja, pa i straha — ali ako ta asocijacija i postoji, ona je zanemarljiva. Zlokobna figura Niarlatotepa, glasnika Starih Bogova, srodna je arhetipskim likovima iz svetskih mitologija i okultnih tradicija: lutalica, luda, čovek sa Raskršća,

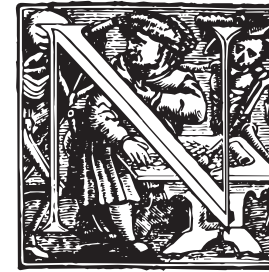

pustinjak... Tot Hermes... Merkur... Baron Samedi... Peščani Đavo...

Nepovezane reference u vezi s njim u različitim Lavkraftovim delima kao da ukazuju na to da je Niarlatotep menjač oblika, odnosno da se javlja i u ljudskom i 'demonskom' (haotičnom, amorfnom) stanju. U oba slučaja, on je glasnik Haosa koji priprema i najavljuje dolazak Starih Bogova poput neke morbidne verzije Jovana Krstitelja. Simbolički, predstavlja rastakanje razuma i prevlast ludi-la, ili možda neku novu vrstu svesnosti koja nije uslovljena trodimenzionalnim svetom...

Ovo je jedno od prvih njegovih pojavljivanja u Lavkraftovim pričama: kasnije bitno figurira u 'Snovitoj potrazi za nepoznatim Kadatom' (*The Dream-Quest of Unknown Kadath*, 1926-27), 'Šaptaču u tami' (*Whisperer in Darkness*, 1930) i 'Pohodiocu mraka' (*Haunter of the Dark*, 1935).

Njemu je posvećena i XXI pesma Lavkraftove zbirke soneta *Gljive sa Jugota* (*Fungi from Yuggoth*), napisane deset godina kasnije.

iarlatotep... puzavi haos... ja sam poslednji... ja ću kazivati praznini što osluškuje... Ne pamtim tačno kada je započelo, ali beše to pre nekoliko meseci. Opšta napetost beše nepodnošljiva. Periodu političkih i društvenih prevrata pridruži se čudna i sumorna slutnja odvratne telesne opasnosti; opasnosti rasprostranjene i sveobuhvatne, takve opasnosti kakva se može pojmiti jedino u najstrašnijim prikazama u noći. Prisećam se da su ljudi hodali okolo bledih i zabrinutih lica, i šaputali upozorenja i proročanstva koja se niko nije usuđivao da svesno ponovi ili sebi prizna da ih je čuo. Osećaj monstruozne krivice beše nad zemljom, a iz ponora između zvezda hujale su ledene struje od kojih su ljudi drhtali u mračnim i usamljenim mestima. Beše приметна demonska izmena u sledu godišnjih doba — jesenja žega se zlokobno zadržavala, i svima se činjaše da su naš svet, a možda i čitav univerzum, iz ruku poznatih bogova i sila prešli u vlast bogova i sila neznanih.

I upravo tada nastupi čas kada se Niarlatotep pojavi iz Egipta. Ko je on bio, niko ne mogaše da kaže, ali očito je bio od stare tamošnje krvi i izgledao poput Faraona. Domoroci klečahu pred njim, ne umevši da objasne zašto. On im kaza da se podigao iz crnila dvadeset i sedam vekova, i da je čuo poruke sa mesta izvan ove planete. Među zemlje civilizovane dođe Niarlatotep, tamne kože, vitak i zlokoban, stalno kupujući čudne instrumente od stakla i metala i kombinujući ih u instrumente još čudnije. Pričao je mnogo o naukama elektriciteta i psihologije i na predstavama demonstrirao moći koje posetioce ostavljahu bez reči, a koje mu, opet, donesoše slavu neprevaziđene veličine. Ljudi savetovahu jedni druge da odu i vide Niarlatotepa, i pri tom drhtahu. A gde je Niarlatotep hodio, mir je iščezavao, jer tamo sitni noćni sati behu pokidani vriskovima košmara. Nikada do tada vrištanje u košmaru ne beše toliki javni problem; sada mudraci gotovo poželeše da zabrane san u sitnim satima, ne bi li vriskovi gradova manje grozno uznemiravali bleđi, sažaljivi mesec dok je ovaj svetlucaao na zelenim vodama što tekoše pod mostovima i na starim zvonnicima što su se ronili naspram bolešljivog neba.

Sećam se kada je Niarlatotep došao u moj grad — veliki, stari, užasni grad neprojenih zločina. Moj prijatelj mi je kazao o njemu, i o neodoljivoj fascinaciji i primamljivosti njegovih otkrovenja, i ja počeh da gorim od žudnje da istražim njegove najdublje misterije. Prijatelj mi reče da one po užasu i impresivnosti prevazilaze moje najgroznornije maštarije; a da su slike odražene na platnima u zamračenim sobama prorokovale o stvarima koje se niko sem Niarlatotepa ne usu-

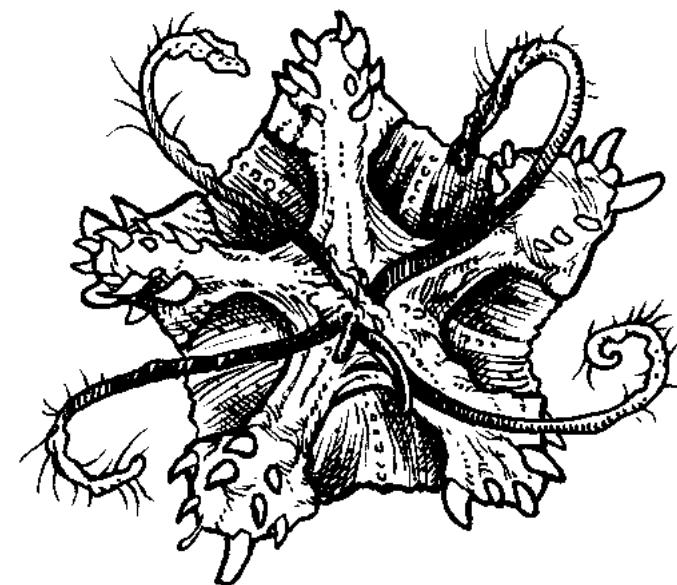
đivaše da pominje, i u prštanju njegovih varnica beše od ljudi oduzeto ono im nikada ranije oduzeto ne beše a što se ispoljavalo samo u očima. I čuo sam još, iz tuđine, da su oni što poznaše Niarlatotepa gledali prizore koje drugi ne videše.

Beše vrela jesen kada odoh kroz noć sa nemirnom gomilom da vidim Niarlatotepa; kroz sparnu noć i uz beskrajno stepenište do zagušljive sobe. I senovita na platnu videh zakukuljena obličja međ ruševinama, i žuta zla lica što vire onostran palih spomenika. I videh svet kako se sukobi sa crnilom; sa talasima uništenja iz ultimativnog svemira; kako se sumanuto vrtilo i okreće i bori oko sve blede, sve hladnijeg sunca. Onda se varnice začudno razigraše oko glava posmatrača, i kosa im beše nakostrešena dok su im seni, grotesknije nego što ih umem opisati, iskočile i čučale na glavama. A kada ja, hladnijeg i naučnijeg duha od ostalih, promrmljah drhtavi protest zbog opsene i statičkog elektriciteta, Niarlatotep nas sve otera van, niz strmo stepenište na vlažne, tople, napuštene ponoćne ulice. Vrištao sam glasno da se ne bojim; da se nikada ne mogu uplašiti; a drugi sa mnom vrištahu zarad utehe. Zaklesmo se jedni drugima da je grad bio potpuno istovetan, i još uvek živ; a kada električno osvetljenje počeo da bleđi mi se dadasmo u beskrajno psovanje gradskih službi, i smejasmo se čudnim izrazima lica koja smo pri tom pravili.

Verujem da smo osećali kako se nešto spušta sa zelenkastog meseca, jer onda kada počesmo da zavisimo od njegovog svetla ponesoše nas čudne, nevoljne formacije što krenuše u marš sa prividno jasnim odredištima, iako se o njima niko ne usuđivao da pomišlja. Jednom ja pogledah ka pločniku i nađoh da su ploče razlabavljene i zamenjene travom, sa jedva opazivom trakom zardalog metala tamo gde su nekada šine tramvaja ležale. I ponovo spazismo vagon tramvaja, usamljen, bez prozora, zapušten, i bezmalo prevrnut. Kada se osvrnismo ka horizontu, ne mogasmo videti treću kulu kraj reke, i primetismo da je silueta one druge kule zubasto polomljena na vrhu. Onda se podeismo u uske kolone, od kojih svaku kao da je privlačio drugi pravac. Jedna nestade u uskoj uličici levo, ostavivši za sobom samo odjek potmulog leleka. Druga se zaputi niz ulaz u podzemnu železnicu šibljem urastao, urlajući smehom koji beše sumanut. Moja kolona beše usisana ka otvorenom prostranstvu, i tog trena osetih studen što ne pripadaše vreloj jeseni; jer dok smo se teturali izvan mračnih močvara, spazismo oko sebe kako na paklenoj mesečini belesaju zli snegovi. Snegovi neobjašnjivi, bez tragova u sebi, nanoseni samo u jednom smeru, gde ležase procep tim mračniji zbog svetlucavih zidova. Kolona izgledaše zaista tanušna dok je sneno i mehanički koračala ka procepu. Ja sam zaostajao za njima, jer crna jama usred zeleno obojenog

snega beše zastrašujuća, i učini mi se da čujem odjeke uznemirujućih jauka dok su moji družbenici nestajali; ali moja moć zadržavanja za njima beše krhka. Kao da sam prizvan onima što odoše pre mene, ja upola zalebdeh između titanskih nanosa snega, drhteći i uplašen, kroz bezvidni vrtlog nezamislivog.

Vrišteći u bezumlju, otupeo od delirijuma, samo bogovi što jesu mogu da odrede. Mučaljiva, osetljiva sen što se uvija u rukama koje i nisu ruke, nasumice bačena kroz neznanu tminu truležne kreacije, strvine negdašnjih svetova u urvinama što behu gradovi, mrtvački vetrovi što hukte pokraj bleđih zvezda i čine da mutno trepere. Onostran svetova nejasni duhovi čudovišnih stvorova; jedva vidljivi stubovi neposvećenih hramova što se gnezde na bezimenim stenama pod pokrovom nebesa i uzdižu se ka vrtoglavom vakuumu izvan sfera svetlosti i tmine. A kroz ovo ogavno groblje univerzuma prigušeno, izluđujuće lupanje bubnjeva, i tanušan, monotoni fijuk bestidnih frula dopiru iz nepojmljivih, neosvetljenih odaja izvan Vremena; gnusobni poj frula uz koje sporo, nezgrapno i apsurdno plešu golemi, mračnjački ultimativni bogovi — slepi i bezglasni, bezumni gargojli čija je duša Niarlatotep.

DAGON

Priča je napisana u julu 1917. godine, a prvi put objavljena u časopisu *Vagrant*, u novembru 1919. Dva puta je štampana i u časopisu *Weird Tales* (oktobar 1923. i januar 1936).

Direktna inspiracija za priču bio je san u kome se Lavkraft sa mukom probija kroz sluzavo blato. Kao prozna inspiracija mogla je da posluži priča *Riboglavi (Fishead)* Irvina S. Koba, u kojoj amfibijski stvor opседа jedno jezero.

Dagon je značajan iz više razloga: pre svega, nastao je nakon duge pauze tokom koje je Lavkraft bio razočaran u sebe kao pisca. Posle priče „Grob“ napisane juna 1917. kao omaž E. A. Pou, *Dagon* je tek druga njegova priča iz zrelog perioda, i već u njoj on nalazi svoju temu i stil, koje će razrađivati kasnije. *Dagon* je koren iz koga će se potom razgranati dve najpoznatije njegove priče o pretnjama iz okean-

POLARIS

Napisana u proleće ili leto 1918. Prvi put objavljena u amaterskom listu *Philosopher* (decembar 1920), a u *Weird Tales* tek posle Lavkraftove smrti, u broju za decembar 1937.

Inspirisana je snom koji Lavkraft u pismu Morisu Mou iz maja 1918. ovako opisuje: "Pre nekoliko noći sanjao sam čudan san o čudnom gradu – gradu mnogih palata i pozlaćenih kupola koji leži u udolini između niza sivih, užasavajućih brda... Bio sam svestan ovog grada vizuelno. Bio sam u njemu i oko njega. Ali zasigurno nisam tu bio telesno prisutan."

Ova priča pruža jedan od prvih izraza teme kojom se Lavkraft često bavio: duša pretka koja opседа svog dalekog potomka. To je takođe tema njegove priče "Grob" ("The Tomb") napisane te iste godine, a svoj najuspeliji i najeksplicitniji izraz dobila je u romanu *Slučaj Čarlsa Dekstera Vorda* (1927). Razlog za toliko prisustvo ove inače u žanru netipične teme u Lavkraftovom opusu sva-

BEZIMENI GRAD

Napisana januara 1921. Prvi put objavljena u magazinu *Wolverine* novembra 1921. Dvaput odbijana za *Weird Tales* i tamo objavljena tek posle Lavkraftove smrti, u broju za novembar 1938.

Priča je zasnovana na snu koji je Lavkraft sanjao inspirisan završnom frazom iz jedne Dansenijeve priče, koja glasi "neodjekujuće crnilo ponora" ("unreverberate blackness of the abyss") i navodi se u samoj priči. Još primetniji je uticaj odrednice o Arabiji iz *Enciklopedije Britanike*, za kojom je Lavkraft često posezao (naročito za odrednicom o okultizmu). Odatle je prepisao deo koji opisuje Irem, grad stubova, a koji glasi: "Pretpostavlja se da ga je podigao Šedad, poslednji despot Ada, u oblasti Hadramuta, i koji još uvek, nakon uništenja njegovih stanovnika, stoji čitav, kako Arapi kažu, nevidljiv običnim očima, ali povremeno, u retkim intervalima, otkriva se nekom namerniku kome su nebesa naklonjena."

СТРАДНИК

Napisana u proleće ili leto 1921. Prvi put objavljena u *Weird Tales* aprila 1926. pa reprintovana u broju za jun-jul 1931.

Ovo je priča iz rane faze u kojoj su primetni svesni i nesvesni omaži Edgaru Alanu Pou. Recimo, početak priče podseća na uvodne pasuse Poove "Berenise", a scena bala u dvorcu na istu takvu iz "Maske crvene smrti" (gde se, takođe, javlja nezvani gost kojeg isprva niko ne primećuje).

Zaplet, posmatran doslovno, nema mnogo smisla niti logike, čak ni uz obilatu suspenziju neverice, i u potpunosti je podređen iznenađujućem preokretu na kraju. Podređenost zapleta efektu svakako je poovski postupak, ali mora se reći da je šok na kraju proizveden prilično mehanički, što je i sam Lavkraft priznavao u kasnijim pismima u kojima nije imao lepih reči za ovo svoje delo, svestan njegovih nedostataka.

HRAM

*(Rukopis nađen
na obali Jukatana)*

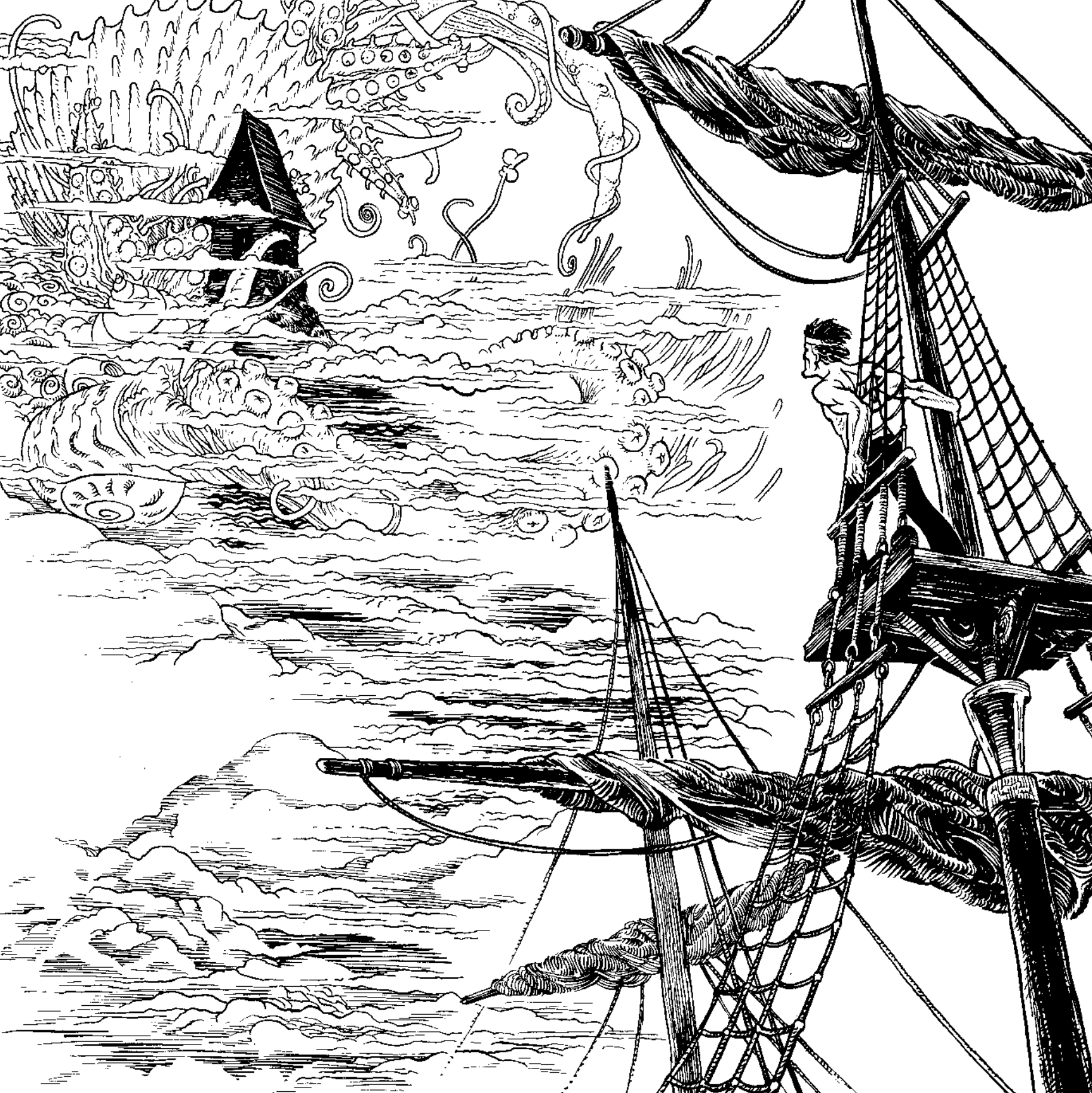
Ova priča je napisana u neodređenom periodu između juna i oktobra 1920. god. Prvi put je objavljena u časopisu *Weird Tales* (septembar 1925; reprintovana u februaru 1936).

Ovo je prva Lavkraftova priča koja nije prethodno bila objavljena u amaterskim časopisima (verovatno zbog dužine) već je 'premijeru' imala u *Weird Tales*. Kao i prethodni 'Dagon', za pozadinu ima Prvi svetski rat i na sličan način nagoveštava postojanje drevnih, zaboravljenih civilizacija čiji je uticaj na sadašnjost još uvek vidljiv. U ovom slučaju, Lavkraft gotovo eksplicitno aludira na Atlantidu: on nije verovao u realnu zasnovanost tog mita (smatrajući ga antičkom alegorijom), ali se u izgradnji sopstvene mitologije vrlo slo-

ČUDNA VISOKA KUĆA U IZMAGLICI

Ova kratka priča je napisana 9. novembra 1926. Prvi put je štampana u časopisu *Weird Tales* iz oktobra 1931.

Inspiracija za ovu priču je dvojaka: s jedne strane postoje sličnosti sa nekim lokacijama na obali Nove Engleske koje je Lavkraft obilazio (Magnolija, Gloster...), mada ih je on u priči maštovito razvio. Druga vrsta uzora jeste mračno-fantastična proza Lorda Dansenija, koja je vršila jedan od najvećih uticaja na raniju fazu Lavkraftovog pisanja. Tokom dvadesetih Lavkraft je napisao čitav niz tzv. „dansenijevskih“ fantastičnih priča, pretežno osrednjeg dometa u poređenju sa njegovim kasnijim opusom, mada ne i u poređenju sa slič-

PACCOVI U ZIDOVIMA

Kratka priča napisana avgusta i početkom septembra 1923. Prvi put objavljena u *Weird Tales* (mart 1924; reprint jun 1930).

Inspiracija za priču začeta je snom o tapetama koje pucketaju i otkrivaju nešto užasno iza sebe, uz dodatni podstrek epizode o pacovskoj pošasti iz knjige Sabina Bering-Gulda *Čudni mitovi srednjeg veka* (*The Curious Myths of the Middle Ages*, 1869) pa do detalja iz priče „Neprekinuti lanac” („The Unbroken Chain”) Irvina S. Koba. Suština je, međutim, čisto lavkraftovska: gnušanje pred genetskim nasleđem „okaljanih” predaka, i strava pred mogućnošću devolucije, koja postaje jasnija u svetlosti činjenice da su mu oba roditelja završila u ludnici.

„Pacovi u zidovima” predstavlja ju vrhunac Lavkraftovog „poovskog” perioda, u kome je postepe-

UKLETA KUĆA

Napisana sredinom oktobra 1924. Prvo je 1928. štampana kao knjižica u izdanju prijatelja V. Pol Kuka (nije povezana niti distribuirana), a pred čitaocima se pojavila tek u *Weird Tales* za oktobar 1937. (dakle, nakon Lavkraftove smrti).

Ova priča je bazirana na stvarnoj kući u Providensu (ul. Benefit, br. 135), ali je prava inspiracija potekla iz puste kuće koju je Lavkraft spazio u gradiću Elizabet u Nju Džersiju, i koju opisuje u pismu iz novembra 1924. godine: 'Pakleno mesto gde crna ko noć dela mora da su bila počinjena u ranim hiljadu sedamstotim' sa mračnom neofarbanom površinom, neprirodno šiljatim krovom i spoljašnjim stepeništem koje vodi do prvog sprata i zagušljivo zakriljena masom bršljana toliko gustog da je teš-

SNOCI U VEŠTIČJOJ KUĆI

Priča je napisana u februaru 1932. godine. Prvo objavljivanje — *Weird Tales*, jul 1933.

Lavkraft je prvobitno bio nesiguran u pogledu njene književne vrednosti, i zato je tek više od godinu dana kasnije priču ponudio uredniku *WT*-a.

„Snovi...” predstavljaju najeksplicitniji primer lavkraftovskog spoja tradicionalnog horora (veštice, vradžbine, natprirodni stvorovi) sa naukom i naučnom fantastikom (hiper-prostor, paralelne dimenzije, put kroz vreme, vanzemaljska stvorenja i civilizacije...). Treba naglasiti da je, naspram SF-a, naglasak ipak na originalno shvaćenom okultizmu: nisu potrebne mehaničke naprave za preduzimanje višedimenzionalnih

DANIČKI UZAS

Napisana avgusta 1928. Prvi put objavljena u *Weird Tales* za april 1929.

Danič je naziv engleskog gradića, potopljenog ispod jezera i ovekovječenog u pesmi Aldžernona Svinberna *By the North Sea*. Iako je u priči smešten u severniji deo države Masačusets, zapravo je inspirisan lokacijama u okrugu Vilbrem (u južnom i središnjem delu države), koje je Lavkraft posetio u leto 1928.

Osnovna premisa priče, o božanstvu koje oplodi smrtnu ženu i tako načini nadljudski porod, mitološki je zasnovana na biblijskoj priči o 'palim anđelima' (Nephilim) koji su sa smrtnim ženama izrodili rasu 'divova'. Međutim, još verovatnija inspiracija svakako je bila poznata novela „Veliki bog Pan“ Artura Makena, pisca kome se Lavkraft divio, i na koga eksplicitno aludira u ovoj

S ONE STRANE

Ovo je kratka priča napisana u jednom danu — 16. novembra 1920. (kasnije je revidirana).

Prvi put je objavljena u časopisu *Fantasy Fan* iz juna 1934. Tokom dvadesetih bila je nuđena brojnim časopisima, uključujući i *Weird Tales*, ali je uvek bila odbijena. Reprint u *Weird Tales* desio se tek februara 1938. dakle, godinu dana posle Lavkraftove smrti.

Iako se izvesne paralele mogu povući sa pričama Artura Makena i Aldžernona Blekvuda, najdirektnija inspiracija za 'S one strane' jeste knjiga Hjuia Eliota *Moderna nauka i materijalizam* (*Modern Science and Materialism*, 1919) koja se bavi ograničenjima čovekove percepcije i činjenicom da je naizgled 'kompaktna' materija zapravo sačinjena od mnogo praznog prostora. Eliotova knjiga posebno je uticala na razvijanje Lavkraftovog 'kosičkog mehanicizma' i

PIK MENCV MODEL

Ova kratka priča napisana je početkom septembra 1926. Prvi put je objavljena u *Weird Tales* u oktobru 1927. godine (reprint u broju iz novembra 1936).

Inspirisana je stvarnom lokacijom u starom delu Bostona koja je, na Lavkraftovo zgražavanje, porušena samo godinu dana nakon pisanja priče, zbog novogradnje. Ovo se odnosi i na podzemne tunele koji su korišćeni za krijumčarenje u pred-revolucionarnim danima. Upečatljiv ambijent starosti i truleži, podloga je za priču koja ovaploćuje ali i kroz dijaloge eksplicira Lavkraftove teorije o estetici horor priče (njome se bavio u eseju „Natprirodna strava u književnosti“ na kome je radio upravo u vreme njenog pisanja). U okviru te estetike, posebno se naglašava realizam, što dobija ironičan

MUZIKA ERIKA ZANA

Ova kratka priča napisana je u decembru 1921. godine. Prvi put je objavljena u časopisu neprofesionalnih pisaca *United Amateur* u martu 1922. godine, a potom i dva puta u *Weird Tales* (maj 1925. i novembar 1934. godine).

Smatra se jednom od najboljih i najpopularnijih Lavkraftovih priča iz rane faze, a i on sam ju je svrstavao u tri svoja najuspešnijra rada (uz „Boju izvan ovog svemira” i roman *U planinama ludila*). Njena popularnost se ogleda i u činjenici da je najčešće reprintovana, između ostalog u klasičnoj antologiji horor priča, *Creeps by Night* koju je 1931. priredio Dešiel Hemet, a objavljena je čak i u londonskom dnevniku *Evening Standard* (1932. god). Kao ta-

ISPCD PIRAMIDA

Priča je napisana u februaru 1924. Prvi put je objavljena u *Weird Tales* (trobroj za maj-jun-jul 1924.), pod naslovom *Imprisoned With the Pharaohs* (U klopici faraona; pod tadašnjim naslovom se prvi put pojavila i na srpskom). 'Ispod piramida' je Lavkraftov originalni naslov, upotrebljen na njenom rukopisu.

Priča je prvobitno pripisana Hariju Huidiniju, tada čuvenom mađioničaru poznatom po oslobađanju iz najkomplikovanijih okova i zatvora. Vlasnik *Weird Tales* magazina, u kome je Huidini imao rubriku „Pitajte Huidinija”, unajmio je Lavkrafta da anonimno napiše fikcionalizovanu verziju događaja koji se Huidiniju navodno zaista desio; procenivši da se radi o pukoj izmišljotini, Lavkraft je dobio dopuštenje da pusti svojoj mašti na volju i priču o bekstvu iz podzemne grobnice oplemeni

ČINJENICE U VEZI SA POKOCJNIM ARTUROM DŽERMINOM I NJEGOVOM PORODICOM

Napisana u jesen 1920. Prvi put (pod punim naslovom) objavljena u magazinu *Wolverine* (mart i jun 1921), a u *Weird Tales* aprila 1924. sa naslovom "Beli majmun" ("The White Ape"), na Lavkraftovo protivljenje i zgražanje.

Inspiracija za ovu priču je dvojaka. Uopšteno, ona je zasnovana na Lavkraftovom idealu rasne čistote i gnušanju nad idejom mešanja rasa, kako na kulturnom tako i na telesnom planu. Konkretno, ona u fantastičnom modusu obrađuje temu međurasnih seksualnih odnosa i stvaranja mešovitoć potomstva, koja je, u to vreme,

FESTIVAL

Napisana oktobra 1923. Prvi put objavljena u *Weird Tales* (januar 1925; reprint oktobar 1933).

Književni uticaji na *Festival* mogu se naći u pričama Artura Makena u kojima se bavi preživelim ostacima rase 'Malog Naroda', i u knjizi *Veštičji kult u Zapadnoj Evropi* (*The Witch-Cult in Western Europe*, 1921) Margaret Marej. Gđa Marej je bila antropolog i autor odrednice o veštičarstvu u *Enciklopediji Britanika*, ali njene teze o kontinuiranom postojanju pradrevnih kultova sve do našeg doba većina autoriteta prima sa velikom rezervom. Svejedno, Lavkraft je u njima video inspiraciju za brojne priče u kojima se bavio sličnom tematikom, pa se tako i na knjigu gospođe Marej poziva u nekoliko navrata.

Drugi bitan uticaj na lokaciju i atmosferu priče, smeštene u *fiktivni* gradić Kingsport, jeste Lavkraft-

GONIČ

Priča je napisana oktobra 1922. godine, a prvi put je objavljena u časopisu *Weird Tales* u februaru 1924. godine.

Direktna inspiracija za priču bila je poseta groblju kraj Holandske Reformisane Crkve iz 1796. u Bruklinu. Lavkraft piše u pismu iz septembra 1922: „Sa jednog od trošnih nadgrobnih spomenika — sa datumom iz 1747. — odlomio sam komadić i poneo ga sa sobom. Leži predomnom dok ovo pišem, i trebalo bi da sugeriše nekakvu horor priču. Moraću da ga neke noći stavim pod jastuk dok spavam... ko zna kakav stvor bi mogao da izađe iz viševekovne crnice, da bi izvršio osvetu zbog skrnavljenja svog groba?” Ne treba zanemariti ni jak utisak koji je na Lavkrafta ostavila zbirka umetničkih predmeta groteskne provenijencije u vlasništvu prijatelja Semjuela Lavmana, koju je video te jeseni, kao ni radove (likovne i prozne) Klarka Eštona Smita, s kojima se takođe prvi put susreo tih meseci.

HERBERT VEST REANIMATOR

Priča je napisana između oktobra 1921. i juna 1922. godine. Prvi put je objavljena u nastavcima, u humorističkom časopisu *Home Brew* (brojevi februar–jul 1922) za koji je pisana po narudžbini. Kasnije je izašla i u magazinu *Weird Tales* (1942).

Netipično za Lavkraftov opus, ova priča nudi jedini slučaj horora sa naglašenim elementima humora: zaplet je zapravo parodija, u manjoj meri na *Frankenštajna* Mери Šeli, a više na tadašnje pisce senzacionalističke, 'petparačke' proze. Kao takva, ona je jedini značajniji prozni dokaz Lavkraftove sklonosti ka makabrističkom humoru, neprekidno izražavane u njegovim veoma duhovitim pismima, ali i u pojedinim esejima i pesmama.

U ZIDINAMA ERIKSA

Napisana januara 1936. Prvi put objavljena u *Weird Tales* (oktobar 1939).

Lavkraft je često redigovao i doterivao tuđe priče: nekada za novac, a nekada u saradnji sa prijateljima. Plodovi tih kolaboracija prilično su neujednačeni i uglavnom su inferiorni u odnosu na čiste Lavkraftove radove. Dve priče se ističu: „Voljeni mrtvac” („The Loved Dead”, 1923) prema ideji Č. M. Edija (o nekrofilu-ubici), i „U zidinama Eriksa” po zamisli Kena Sterlinga. Sterling je bio SF fan koji se pred kraj Lavkraftovog života dopisivao s njim. Ideju za „Eriks” stekao je iz priče „Čudo-

višni bog Mamurta” („The Monster-God of Mamurth”) Edmonda Hamiltona (*Weird Tales*, avgust 1926), u kojoj se govori o nevidljivom gradu, ali njegov originalni nacrt Lavkraft je bitno nadogrudio i produžio. Sterling je u vreme pisanja ove priče imao 16 godina.

Iako je Lavkraft često koristio SF motive za svoje horor priče, ovo je jedina njegova proza u kojoj je SF dominantan, i koja se u potpunosti zbiva izvan Zemlje. Iz današnje perspektive njen naučni aspekt deluje zastarelo, budući da

se dešava na Veneri obrasloj džunglama i nastanjenj gušterolikim stvorovima. Ipak, treba znati sledeće: naučnici su u vreme njenog nastanka verovali u takvu mogućnost, i tek je 1956. (dvadeset godina kasnije!) radio-talasima pokazano da temperatura

BOJA IZVAN OVOG SVEMIRA

Priča napisana marta 1927. Prvi put objavljena u SF magazinu *Amazing Stories* za septembar 1927. Budući da je urednik Hugo Gernsback (po kome je nazvana jedna od vodećih SF nagrada) bio notorna cicija, i za ovu priču platio mizernih 25 dolara, Lavkraft više nije nudio svoje pisanje čoveku koga je u pismima nazivao „Hugo Pacov“ (Hugo the Rat).

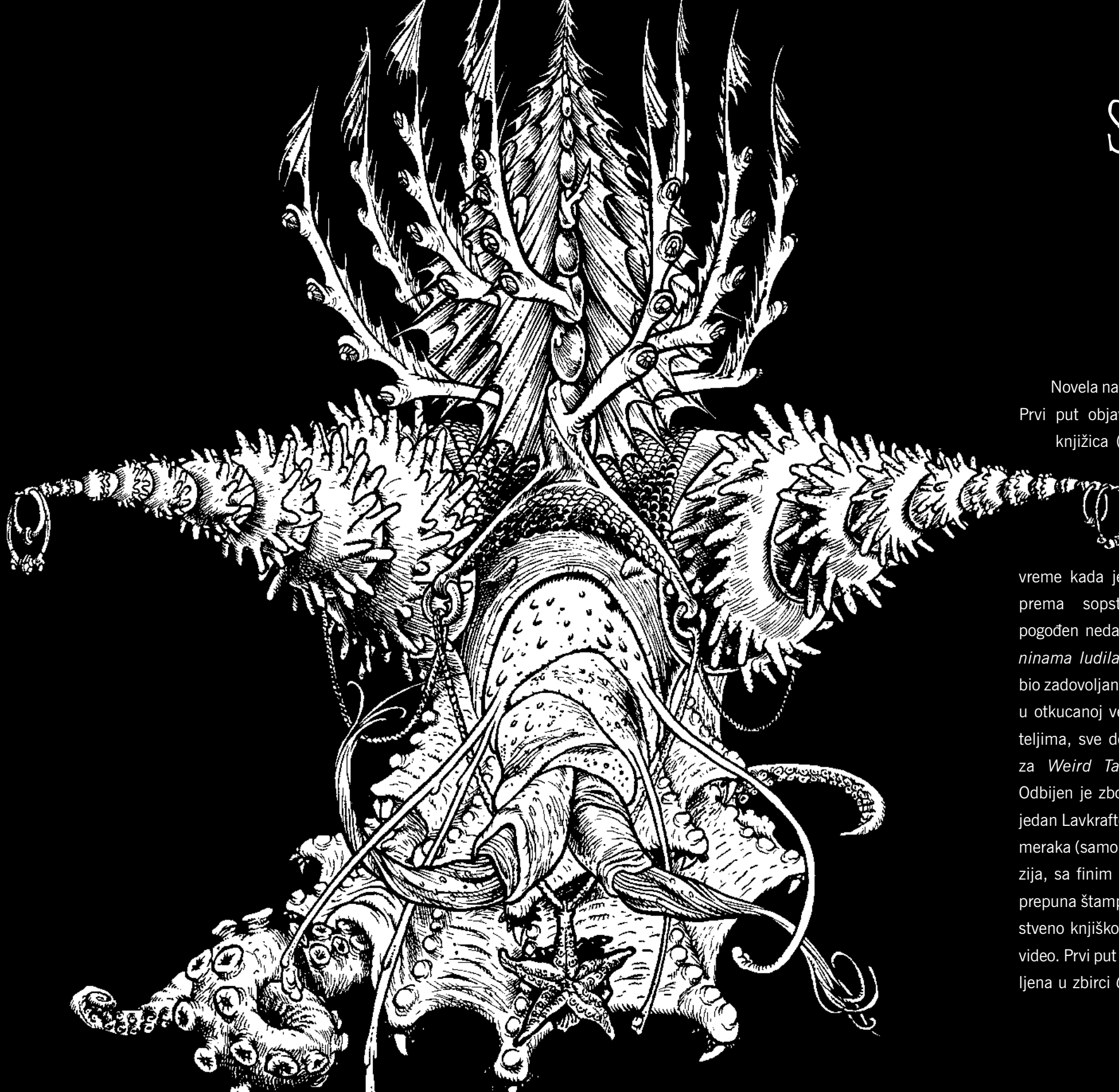
Lavkraft je „Boju izvan ovog svemira“ smatrao prevashodno „vežbom“ iz građenja atmosfere, a manje delom u kome je zaplet centralan. To je samo jedan od aspekata koji je izdižu iznad konvencionalnih SF i horor priča kakve su u njegovo vreme objavljivali žanrovski časopisi. Mnogo bitnija je činjenica da je

SENKA NAD INSMUTOM

Novela napisana novembra-decembra 1931. Prvi put objavljena u privatnom izdanju, kao knjižica (Everett Pa.: Visionary Publishing Co. 1936); potom u *Weird Tales* za januar 1946 (ali u skraćenom obliku).

Ova novela nastala je u vreme kada je Lavkraft bio duboko sumnjičav prema sopstvenim spisateljskim moćima, pogođen nedavnim odbijanjem rukopisa *U planinama ludila*, na koji je mnogo polagao. Nije bio zadovoljan krajnjim rezultatom, i ovaj je dugo u otkucanoj verziji kružio među njegovim prijateljima, sve dok ga August Derlet nije ponudio za *Weird Tales* (bez Lavkraftovog znanja). Odbijen je zbog prevelike dužine. Kasnije ga je jedan Lavkraftov poznanik odštampao u 400 primeraka (samo 200 povezano koricama); ova verzija, sa finim ilustracijama Frenka Utpatela, ali prepuna štamparskih grešaka, bila je jedino sopstveno knjiško izdanje koje je Lavkraft za života video. Prvi put je bez grešaka ili skraćivanja objavljena u zbirci *Outsider, and Others* (1939).

ZCV KTULUA

*(Nađeno među spisima
pokojnog Frensisa Vejlenda
Turstona iz Bostona)*

Pripovetka napisana u avgustu ili septembru 1926. ali skicirana bar godinu dana ranije. Prvi put objavljena u *Weird Tales* (februar 1928. godine).

Inspirisana snom iz jednog popodneva godine 1920. U tom snu, Lavkraft donosi glineni bareljef (koji prikazuje procesiju egipatskih sveštenika) u muzej. Na komentar kuratora da ih zanimaju samo stare stvari, Lavkraft kaže da je bareljef nastao prema snu, a "snovi čovekovi stariji su od setnog Tira, ili zamišljene Sfinge, ili vrtovima opasanog Vavilona" (ova fraza je doslovce prenetu u priču). Kada kurator pogleda bareljef, odjednom ga obuzme užas, i grobnim glasom pita Lavkrafta: "KO SI TI?" "Hauard Filips Lavkraft..." kaže ovaj. "Ne, ne – pre toga?" insistira čikica. Lavkraft odgovara da ne pamti nijedan drugi identitet sem onih iz snova...

Neke paralele mogu se povući i sa horor pričama s kojima je Lavkraft bio upoznat: Mopasanova 'Horla'

NAPOMENE

Svrha ovih napomena je da pobliže objasne imena i pojmove čije značenje možda nije dovoljno očigledno u samim pričama, ili da ukažu na druge, više nivoe značenja onih koji deluju razumljivo, i stave ih u kontekst značenja koje je Lavkraft imao na umu.

LJUDI:

Dr Džon Di (John Dee, 1527–1608), astrolog i okultista koji se bavio i nekom vrstom špijunaže, jedno vreme bio lični lekar kraljice Elizabete I. Bez sumnje najveći engleski mag sve do Alistera Krollija, Di je uz pomoć medijuma, Edvarda Kelija, u poznijem delu svog života izveo čitav niz prizivanja astralnih entiteta. Enohijanska azbuka i tablice koje je od njih primio i dan-danas se nalaze u osnovi nekih od najvitalnijih postojećih okultnih struja.

Ideja o Dijevom prevodu *Nekronomikona* na engleski potiče od Lavkraftovog prijatelja, pisca Frenka Belknapa Longa, u priči 'Proždirači prostora' (*The Space Eaters*). Lavkraft je ovu priču čitao u rukopisu ranije te godine (1928) kada je nastao i 'Danički užas'. To je samo jedan u nizu primera na koji je tzv. Mit o Ktuluu rastao, širio se i bio dopunjavao od strane brojnih Lavkraftovih kolega i korespondenata.

Katul – Rimski pesnik, u priči 'Pacovi u zidovima' pomenut zbog pesme broj 63, u kojoj se Atisovo ludilo i samozrtvovanje opisuju u prvom licu. **Atis** je bio mitski ljubavnik boginje Kibeale koji je skončao posvetivši joj sopstvene odsečene testise. Lavkraft je bio veliki obožavalac rimske istorije i književnosti, tako da ovo pozivanje na Katulovu pesmu nije nimalo slučajno.

Keops – Grčki naziv za egipatskog faraona Kufua koji je naredio gradnju onoga što je danas poznato kao Keopsova piramida. Nije jasno kakvom omaškom je Lavkraft u priči 'Ispod piramida' dao tako drastično pogrešne datume gradnje piramida, budući da je Kufu (Keops) živio 2551–2528. p.n.e., Kefren (Kefren) 2520–2494 p.n.e., a Menkore (Mikerin) 2490–2472. p.n.e. Što se tiče Sfinge, čiju gradnju tradicija pripisuje Kefrenu, postoje egiptolozi koji veruju da je ona hiljadama godina starija od piramida oko nje, ali oko ovoga ne postoji slaganje niti definitivna potvrda.

Ovaj esej („Notes on Writing Weird Fiction“ 1933) Lavkraft je napisao posle ponovnog iščitavanja brojnih klasičnih horor romana i priča, i predstavlja ekstrapolaciju žanrovske (opšte) i sopstvene (lične) poetike. Lavkraft je za svoje pisanje, i prozu sličnu tome, uvek koristio termin "weird story" što bi, prevedeno na srpski, najpribližnije bilo prevedeno kao "čudna priča". Međutim, u srpskom taj termin ne postoji ustaljen u tom obliku i mogao bi samo da unese zabunu kod čitalaca. Budući da se taj termin gotovo u potpunosti poklapa sa onim što se danas ustaljeno naziva "horor pričom", u prevodima je svuda upotrebljen ovaj oblik.

BELEŠKE O HOROR PROZI

Howard Philips Lovecraft

Moj razlog što se bavim pisanjem jeste da sebi pružim zadovoljstvo vizuelizacije koja je jasnija, detaljnija i stabilnija a vezana za one nejasne, nedostižne, fragmentarne impresije čudesa, lepote i avanturističkog iščekivanja koje u meni izazivaju izvesni prizori (scenski, arhitekturni, atmosferični itd.), ideje, dešavanja i prizori koje srećem u umetnosti i književnosti. Odabrao sam priče strave zato što najbolje odgovaraju mojim sklonostima – budući da je jedna od mojih najjačih i najupornijih želja ta da postignem u trenutku, iluziju nekog čudnog obustavljanja ili kršenja ropskih ograničenja vremena, prostora i prirodnih zakona koji nas zauvek drže zatočenim i frustriraju našu radoznalost vezanu za beskrajna kosmička prostranstva izvan radijusa našeg pogleda i analize. Ove priče često naglašavaju element strave jer strah je naša najdublja i najsnažnija emocija, upravo ona koja je najpogodnija za stvaranje iluzija koje prkose Prirodi. Strava i nepoznato ili čudno uvek su blisko povezani, tako da je teško stvoriti ubedljivu sliku skrhanog prirodnog zakona ili kosmičke otuđenosti ili „spoljašnjosti“ bez naglašavanja emocije straha. Razlog zbog koga vreme ima tako snažnu ulogu u mnogim mojim pričama je u tome što se taj element u mojoj svesti nadnosi nad sve ostale kao najdublje dramatična i sumorno užasavajuća stvar u univerzumu. Sukob sa vremenom mi se čini najjačom i najplodnijom temom u svekolikom ljudskom izražavanju.

Howard Filips Lovecraft

(20. 08. 1890–15. 03. 1937)

BIOGRAFIJA

BIOGRAFIJA

POREKLO

I otac i majka imali su roditelje engleskog porekla. Njegov otac, Vinfield Skot Lovecraft, bio je putujući trgovac; umro je u ludnici 1898. paralizovan, izmučen halucinacijama, uma pomućenog, kako izgleda, nelečenim sifilisom. Misterija vezana za očevu bolest (u detinjstvu) i stid zbog povoda i načina njegove smrti (kasnije, kada je saznao celu istinu) svakako su se odrazili na Lovecraftov svetonazor u celini, ali i na preokupacije u pojedinim pričama, posebno u svetlu toga da mu je i majka skončala u mentalnoj instituciji progonjena halucinacijama. U ovome se može videti jedan od razloga njegove preokupacije motivima ludila, priviđenja, fizičke i mentalne degeneracije, porodičnih tajni... kao i koren panteona 'bogova' u kome je Azatot, slepi i bezumni 'bog', u središtu univerzuma, a opslužuje ga Niarlatotep, puzavi kaos.

Lovecraft 1900

DETINJSTVO

Posle očeve smrti vaspitavale su ga majka i tetke. Oduvek preosetljiv i povučen, od najranijeg detinjstva pa do smrti imao je žestoke košmare u kojima su ga, često u egzotičnim kiklopovskim gradovima i građevinama, progonila fantastična bića koja je nazvao „*nightgaunts*“ (recimo, noćnjaci, iako se radi o privatnom konceptu za koji ne postoji ekvivalent u srpskom). Čitanje i šetnje kroz rodni Providens (koji je retko napuštao) bili su mu omiljeni načini provođenja vremena. Završio je samo srednju školu, ali zbog nervnog sloma nije uspeo da upiše fakultet, i nedostatak visokog obrazovanja pokušavao je da nadoknadi obilnim čitanjem knjiga iz raznorodnih oblasti (istorija, fizika, hemija, astronomija...).

Lovecraftova porodica 1891

LAVKRAFT IZVAN OVOG UNIVERZUMA

Dejan Ognjanović

KONTRASTI I KONTRADIKCIJE

Čudna i jedinstvena figura Haurda Filipsa Lavkrafta izdiže se nad poljem horor proze kao istinski autsajder, izvan prostora i vremena. Određeni parametri mogu nam donekle pomoći da iz izmaglice mita koji Lavkrafta okružuje izvučemo deliće konkretne fizionomije i pisca smestimo u neki približan kontekst, samo da bi ovi fragmenti smesta potonuli nazad u legendu čim u razmatranje uzmemo nove, i nove parametre. Kako fiksirati pojavu koja se toliko gnušala svega ovozemaljskog da je i sama poprimila od fantazmi i snova kojima je od najranijeg detinjstva bila predana? I treba li uopšte pokušavati da u prepoznatljive okvire strpamo duh veći od života, ili bar onoga što se obično pod životom podrazumeva? Čini se da početna pozicija za razumevanje Lavkrafta počiva u onome što se ne da imenovati, s one strane, onostran zidina sna, u carstvu Hipnosa, zaključanom srebrnim ključem. Jer, možemo li zaista očekivati da nazremo konture Šaptača u Tmini a da i sami nemamo u sebi dobar deo te Tmine? Možemo li mu bar malo prići ako nismo u stanju da pojмимо Senku izvan Vremena — da čujemo Zov Ktulua — da vidimo Boju što dopire izvan ovog Svemira?

Možemo pokušati. Od naših sopstvenih predispozicija zavisiće i nivo uspeha misije unapred osuđene na približnost i nepotpunost. Kao što će biti pokazano, Lavkraftova neuklopivost u bilo kakve kliše neraskidivi je deo suštine njegovog bića.

Amerikanac, a nepokolebivi Anglofil koji je do groba nazdravljao engleskom kralju Džordžu, a Rat za nezavisnost od Engleske najvećom greškom američke istorije.

Rođen na kraju devetnaestog, sazreo i umro u prvoj polovini dvadesetog, a zapravo u duhu sve vreme bitisao u Engleskoj s kraja osamnaestog veka — uz povremene ekskurzije do starog Rima, i do eona mnogo pre ili posle ljudske civilizacije.

Džentlmen u svakom zamislivom smislu reči, koji je najveći deo života proveo na rubu siromaštva.

Bezrezervno predan zdravom razumu, logici i egzaktnim naukama, i paralelno s tim — od najmlađih dana do same smrti — proganjan dugotrajnim, razrađenim i krajnje fantastičnim košmarima.

KOMPLETAN HRONOLOŠKI SPISAK SVIH LAVKRAFTOVIH PROZNIH DELA

Ovaj spisak načinjen je prema hronologiji koju je sam Lavkraft sastavio u jednom od svojih poznijih pisama, a blago je korigovan i dopunjen kasnijim saznanjima Lavkraftovog vodećeg proučavaoca, S. T. Džošija. Što se tiče naslova čiji rukopisi nisu sačuvani – većinu njih je sam Lavkraft uništio, smatrajući ih početničkim i bezvrednim pokušajima iz svojih mladih dana. Spisak takođe sadrži i "kolaboracije", odnosno priče koje je Lavkraft toliko suštinski revidirao, ili ih kompletno pisao na osnovu sinopsisa drugog autora, da se umnogome mogu smatrati pretežno njegovim – iako je većina njih slabija u odnosu na one na kojima je sam radio.

Godina nastanka (i datum, ako je poznat) znače upravo to: vreme kada je priča napisana. Neke od njih objavljene su više godina kasnije, a mnoge tek posthumno.

Srpski naslovi su dati samo za one priče koje su do sada prevedene, zajedno sa mestom (knjigom ili časopisom) gde su objavljene.

Primedbe ukazuju na one priče čiji rukopisi nisu sačuvani, i za koje se zna samo na osnovu Lavkraftovih pisama, kao i priče koje je pisao u saradnji sa drugim autorima.

Godina nastanka — Originalni naslov, Srpski naslov / izdanje (Napomene)

- 1897? — The Noble Eavesdropper (nije sačuvana)
 1897 — The Little Glass Bottle
 1898 — The Secret Cave or John Lees Adventure
 1898 — The Mystery of the Grave-Yard
 1898 / 1902 — The Haunted House (nije sačuvana)
 1898 / 1902 — The Secret of the Grave (nije sačuvana)
 1898 / 1902 — John, the Detective (nije sačuvana)
 1902 — The Mysterious Ship
 1905. 21. IV — The Beast in the Cave
 1907 — The Picture (nije sačuvana)
 1908 — The Alchemist, 'Alhemičar' / *Reanimator*
 1917, jun — The Tomb, 'Grob' / *Reanimator*
 1917. jul — Dagon, 'Dagon' / *Nekronomikon, Reanimator*
 1917 — A Reminiscence of Dr. Samuel Johnson
 1917 — Sweet Ermengarde
 1918. maj? — Polaris 'Polaris' / *Gradac, Nekronomikon*
 1918 — The Mystery of Murdon Grange, (nije sačuvana)
 1918 / 19 — The Green Meadow, ko-autor: Winifred V. Jackson
 1919 — Beyond the Wall of Sleep, 'S onu stranu sna' / *S onu stranu sna*
 1919 — Memory
 1919 — Old Bugs
 1919. 16. IX — The Transition of Juan Romero
 1919. XI — The White Ship, 'Beli brod' / *Reanimator*
 1919. 3. XII — The Doom That Came to Sarnath
 1919. XII — The Statement of Randolph Carter, 'Izjava Randolfa Kartera' / *U planinama ludila*
 1920. 28. I — The Terrible Old Man
 1920 — The Tree
 1920. 15. jun — The Cats of Ulthar
 1920. The Temple — 'Hram' / *S onu stranu sna, Nekronomikon*
 1920 — Facts Concerning the Late Arthur Jermyn and His Family, 'Činjenice vezane za pokojnog Artura Džermina i njegovu porodicu' / *Gradac, Nekronomikon*
 1920? — The Street
 1920 ? — Life and Death (nije sačuvana)
 1920. Poetry and the Gods, ko-autor: Anna Helen Crofts
 1920. početak novembra — Celephaïs
 1920. 16. novembar — From Beyond, 'S one strane' / *Nekronomikon*
 1920. početak decembra — Nyarlathotep, 'Niarlatotep' / *Nekronomikon*
 1920. 12. decembar — The Picture in the House
 1920 / 21 — The Crawling Chaos, ko-autor: Winifred V. Jackson
 1920 / 21 — Ex Oblivione
 1921. januar — The Nameless City, 'Bezimeni grad' / *Gradac, Nekronomikon, Reanimator*
 1921. 28. februar — The Quest of Iranon

THE BEST OF H.P. LOVECRAFT

TALES THAT TRULY TERRIFY FROM THE MASTER OF HORROR including:

**The Call of Cthulhu • The Case of Charles Dexter Ward
Herbert West – Reanimator • The Shadow over Innsmouth
At the Mountains of Madness**

ANOTIRANA BIBLIOGRAFIJA

LAVKRAFTOVA DELA

PROZA:

The Outsider, and Others (ed. August Derleth and Donald Wandrei), Arkham House, Sauk City, 1939

Prvo knjiško izdanje sabranih Lavkraftovih priča, novela, i romana *U planinama ludila*, ali bez *Slučaja Čarlsa Dekstera Vorda*. Budući da je bazirano pre svega na verzijama priča kakve su objavljene u časopisima, ovo izdanje sadrži brojne greške i nepotpunosti, koje su kasnije preštampane u džepnim izdanjima tokom '60-ih i '70-ih, sve do korigovanih i anotiranih izdanja na kojima je radio S. T. Džoš i počev od 1980-ih.

Crawling Chaos (ed. James Havoc), Creation Press, London, 1992

Vrhunski izbor priča, praćen kratkim ali odličnim predgovorima Kolina Vilsona i Džejsma Hevoka. Savršena štampa na kvalitetnom papiru.

The Annotated H. P. Lovecraft (ed. S. T. Joshi), Dell Publishing, New York, 1996

Korigovane i anotirane priče „Pacovi u zidovima“, „Boja izvan ovog svemira“, „Danički užas“ i roman *U planinama ludila*. Pored toga, sadrži odličan Džošijev uvod, dodatke o Lavkraftovom poimanju horor priče, i o njegovim filmskim adaptacijama (kratak i nepotpun tekst), kao i brojne crteže i fotografije lokacija, slika i osoba koje Lavkraft pominje u ovim delima.

More Annotated H. P. Lovecraft (ed. S.T. Joshi and Peter Cannon), Dell Publishing, New York, 1999

Korigovane i anotirane priče „Herbert Vest – Reanimator“, „Pikmenov model“, „Zov Ktulua“, „Stvar pred vratima“, „Užas na Red Huku“, „Ukleta kuća“, „Stanovnik tame“, „Hladan vazduh“, „Gonič“, „Slika u kući“. I ovog puta sa obiljem retkih ilustracija i fotografija, ali bez ikakvih dodataka.

Tales of H. P. Lovecraft (izbor i predgovor: Joyce Carol Oates), The Ecco Press, Hopewell, 1997

Sadrži samo deset naslova (među njima je i roman *U planinama ludila*), ali je zbirka značajna kao prvo izdanje Lavkraftovih dela koje priređuje i predgovor piše neka vanžanrovska, opšteprihvaćena književna veličina.